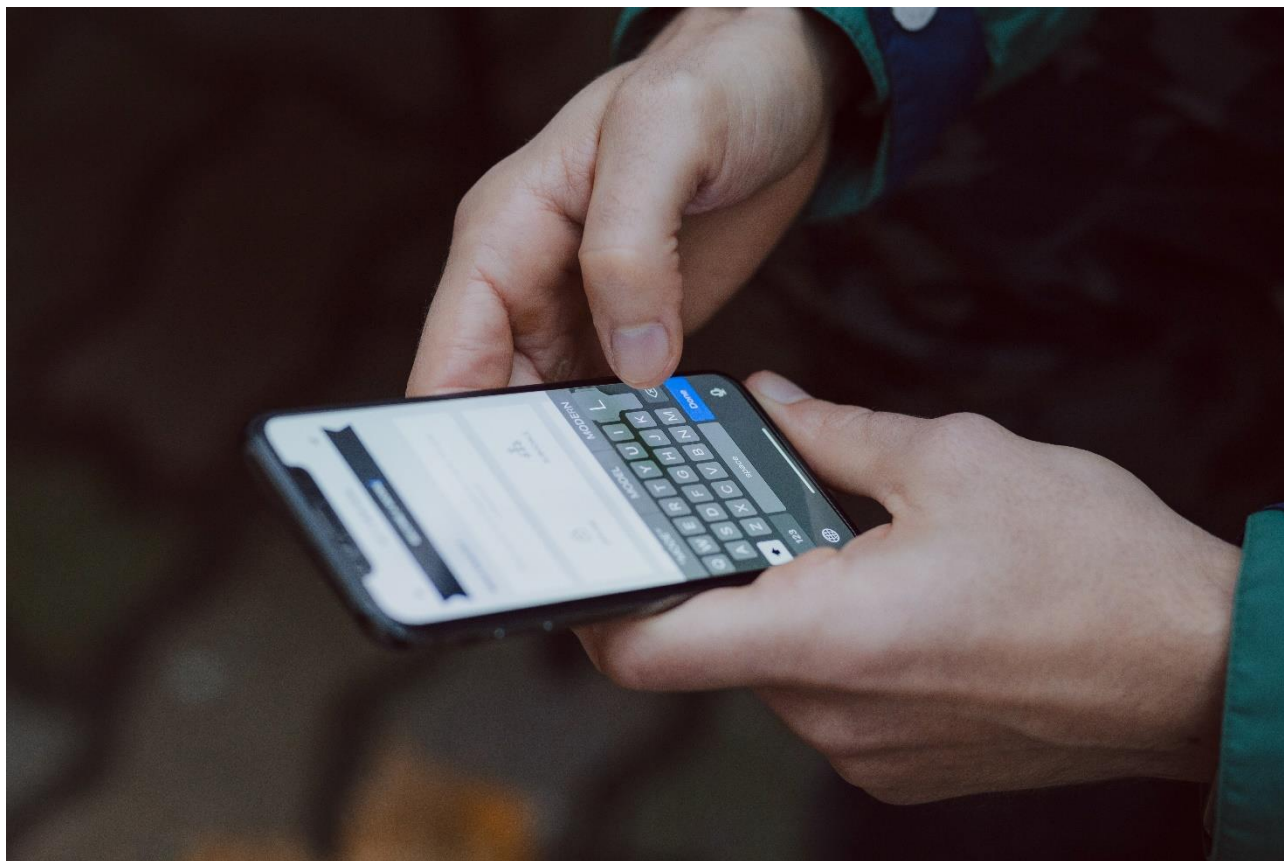

Algoritmerne – hvordan de påvirker vores liv på nettet

De store internetvirksomheders algoritmer har stigende indflydelse, ja, endog magt, over vores liv. Algoritmer er ikke længere kun et emne for programmører eller matematikere. De anses nu for at have indflydelse på alt – fra de produkter vi vælger, til hvem vi stemmer på ved politiske valg.

Hvad er en algoritme?

Algoritme er et kompliceret ord for et ret simpelt begreb. En algoritme er ganske enkelt en række instruktioner, der beskriver, hvordan, med hvad og i hvilken rækkefølge en opgave skal løses. Du kan sammenligne en algoritme med en opskrift på en kage, hvor forskellige valg under bagningen har indflydelse på resultatet af den færdige kage. Er de personer, der skal spise kagen, allergiske eller ej? Kan de lide æbler eller pærer? Er de unge eller gamle? Alle disse parametre kan have indflydelse på valget af ingredienser, hvorefter de også har indflydelse på ovns temperaturen samt kagens smag og udseende. Hvert valg har i sidste ende indflydelse på, hvilken kage der passer bedst til din kaffe.

Usynlige valg

Algoritmer på nettet fungerer på samme måde og træffer usynlige valg for dig i den massive strøm af information i søgemaskiner og på de sociale medier. Det er en algoritme, der rangerer dine resultater i Google, når du f.eks. leder efter en ny tv-serie, en hudcreme eller et feriemål, der passer til dig. Dette er ikke kun baseret på din aktuelle søgning, men også på dine tidligere søgninger, besøgshistorik og adfærd, der er gemt i systemet, og om andre personer har søgt efter de samme ting. På samme måde sorterer en algoritme dine venners indlæg på de sociale medier, så du oftere ser opdateringer fra dem, du er i nær kontakt med.

Algoritmer har indflydelse på, hvad vi ser

Selv om det ikke er alle, der kender begrebet algoritmer, har de fleste af os bemærket, at vores adfærd på nettet – hvad vi kan lide, deler eller skjuler – har indflydelse på, hvad vi ser og oplever næste gang, vi går på nettet. Vi forventer at blive hjulpet i vores valg, når vi søger og scroller, og vi er vant til stadig mere avancerede algoritmer, der hjælper os med at finde alt fra sjove videoer til forslag til løsninger på hverdagens og livets problemer. De færreste bliver overraskede, når vi ser annoncer for sko fra det mærke, vi søgte efter dagen før eller blot et par minutter tidligere.

Langt færre har en dybtgående viden om, hvordan dette rent faktisk fungerer, eller overvejer, hvordan vores private data kan udnyttes og sælges med det formål at skaffe andre profit. Undersøgelser viser også, at algoritmer påvirkes af kultur og normer. Algoritmer er ikke objektive og de kan være med til at sprede falske nyheder og forstærke fordomme og stereotyper. Det er derfor vigtigt at diskutere de negative konsekvenser, som disse "hjælpsomme" algoritmer kan have for os som individer, for samfundsudviklingen og for demokratiet.

I denne indledende lektion lærer eleverne det grundlæggende om algoritmer og får hjælp til at tænke over, hvordan algoritmer påvirker os som individer, og hvilken indvirkning de kan have på samfundsudviklingen.

Afsnittet indeholder følgende øvelser

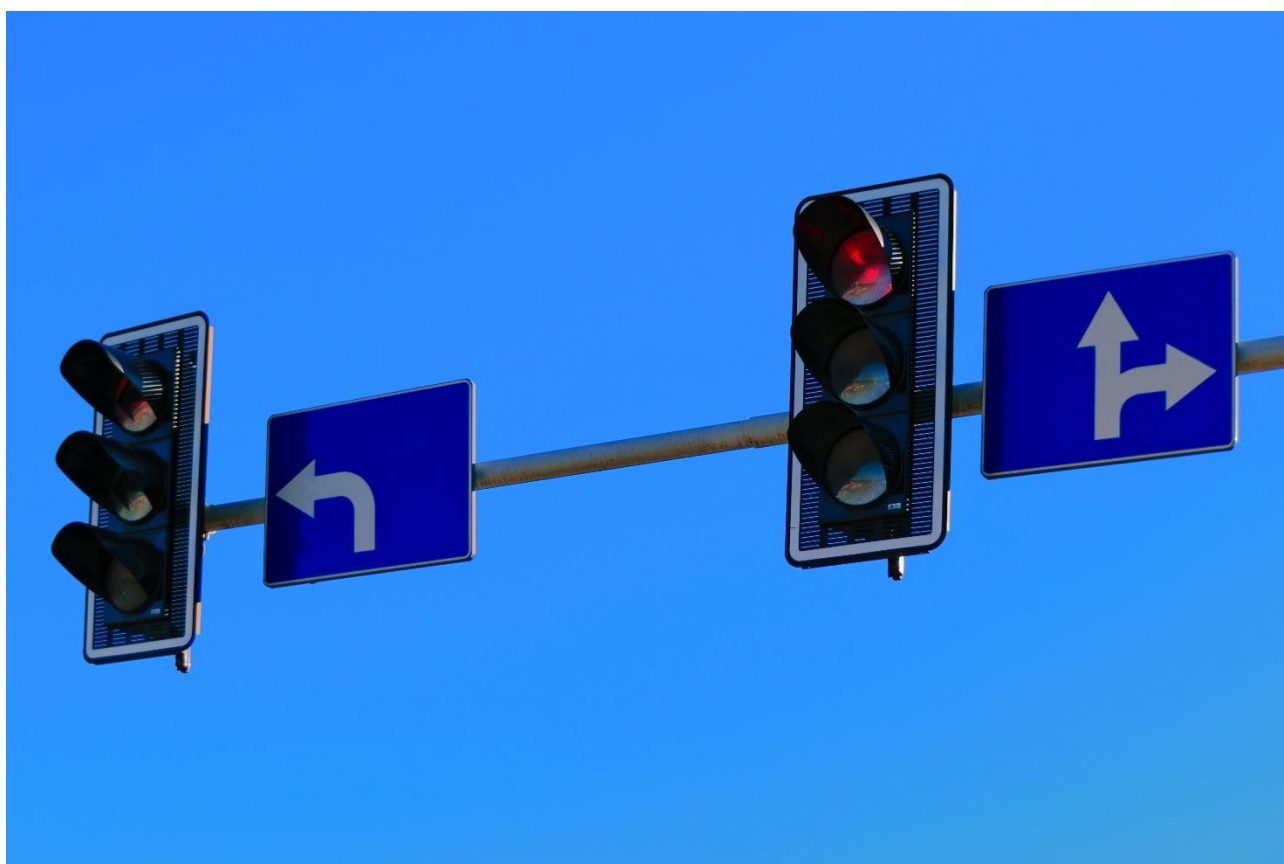
1. [Algoritmer – hjælp eller tyveri?](#)
2. [Hvem er jeg i ifølge algoritmerne?](#)
3. [Få kontrol over dine data](#)

Formål:

- At øge kendskabet til, hvad algoritmer er, og hvordan de fungerer i sociale netværk og søgemaskiner.

- At undersøge, diskutere og reflektere over, hvordan algoritmer påvirker elevernes liv på nettet.
- At anvende værktøjer, der hjælper eleverne med at forholde sig kritisk til algoritmer og tage mere kontrol over deres liv på nettet.
- At øge bevidstheden om den negative og positive indflydelse, som algoritmer i søgemaskiner og sociale medier kan have på den sociale udvikling og demokratiet.

Øvelse 1: Algoritmer – hjælp eller tyveri?

Lav en praktisk øvelse i form af f.eks. 4 hjørner, hvor eleverne stiller sig i hvert hjørne for at vise, hvad de mener, og dermed skaber de sammen et billede af, hvordan de ser algoritmer.

10 - 30 minutter | mundtlig

Vores relationer | Sociale medier | Algoritmer | Klasseværelset | Øvelse

Brug følgende spørgsmål og svarmuligheder, og tilføj gerne dine egne:

Diskutér

Tænder du over, at algoritmer styrer, hvad du ser på nettet, når du surfer rundt?

1. Ja, ofte
2. Ja, nogle gange
3. Sjældent
4. Nej, aldrig

Hvordan har du det med, at det er algoritmerne, der "vælger" for dig?

1. Godt
2. Dårligt
3. Det er ligegyldigt
4. Ved ikke

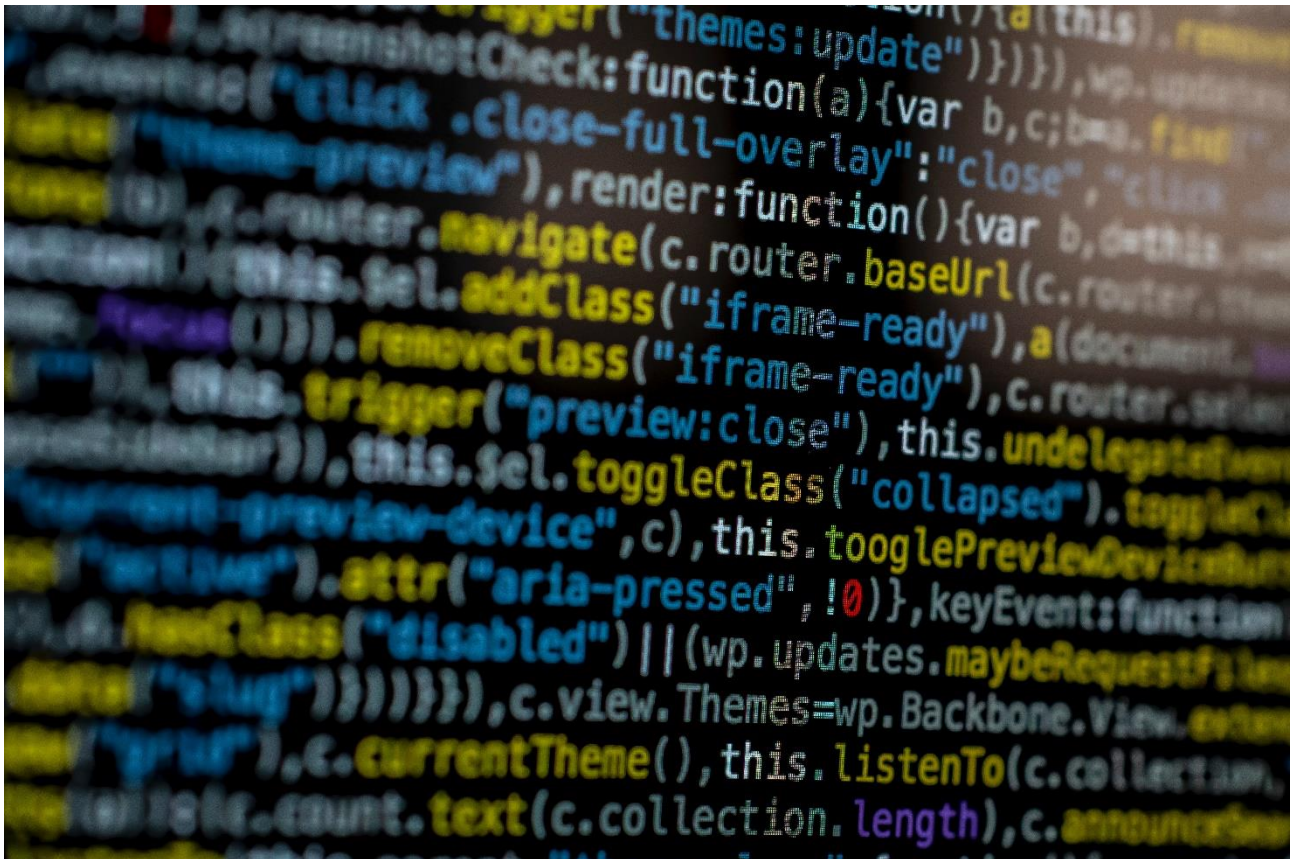
Har du prøvet at narre algoritmen på Facebook eller Instagram ved f.eks. at "synes godt om" eller dele noget, som du normalt ikke ville reagere på?

1. Ja, ofte
2. Ja, nogle gange
3. Sjældent
4. Nej, aldrig

Ekstra!

Efter hvert spørgsmål og påstand kan du bede eleverne om at fortælle deres historier og give rigtige eksempler fra deres liv på nettet.

Øvelse 2: Hvem er jeg ifølge algoritmerne?

Formålet med øvelsen er at undersøge, hvordan vores adfærd på nettet fodrer algoritmerne og kan tjene forskellige formål for enkeltpersoner og virksomheder. Formålet med øvelsen er at øge elevernes kendskab til og forståelse for, at algoritmer, individer og samfund udvikler sig og formes i samspil med hinanden.

10 - 30 minutter | Kopieringsmateriale

Vores relationer | Sociale medier | Algoritmer | Klasseværelset | Øvelse

Øvelsen giver mulighed for at reflektere over, hvordan algoritmer kan afspejle visse holdninger og værdier, herunder fordomme og stereotyper, i den kultur, som de lever i.

Eleverne arbejder individuelt eller i små grupper (så de kan hjælpe hinanden). De bruger arbejdsarket "Mig ifølge algoritmen" og starter fra nyhedsfeedet på et socialt netværk, hvor de ofte er aktive, som Instagram, Snapchat, Facebook osv. eller et shopping- eller streamingwebsted som Spotify eller Netflix.

Sådan gør du

1. Bed eleverne om at scrolle gennem deres nyhedsfeed (individuelt, selv om de arbejder i par) i et par minutter og notere det i arbejdsarket.

2. Eleverne arbejder parvis eller i små grupper og hjælper hinanden med at udfylde kolonne 2.
 3. Hver elev skriver en kort tekst eller tegner et billede af sig selv ud fra algoritmen.
 4. Saml hele gruppen og del erfaringer/refleksioner sammen.
-

Samtale i hele gruppen

- Hvad viste undersøgelsen blandt eleverne? Passer algoritmens billede af dig godt?
 - Hvis den ikke er korrekt eller kun delvist korrekt, hvad er så de mulige konsekvenser af fejlene?
 - Før internettet så de fleste i et land de samme tv-programmer og fik deres nyheder og information i et begrænset antal aviser. For mange mennesker er sociale netværk og Google i dag den vigtigste kilde til information og nyheder, og det er algoritmer, der afgør indholdet. Hvilke konsekvenser har det for samfundsudviklingen og demokratiet, hvis borgerne ikke får de samme informationer?
 - I diktaturer og autoritære stater vil magthaverne gerne kontrollere deres borgere og deres verdenssyn ved hjælp af censur og forbud mod ytringsfrihed og pressefrihed. Da internettet kom frem i 1990'erne, blev det vanskeligere at kontrollere medierne. De sociale medier er i den grad kommet til at spille en vigtig rolle i de demokratiske bevægelser, hvor folk udfordrer censur og undertrykkelse. Samtidig anvender flere og flere stater avancerede teknologier til at påvirke og kontrollere de digitale medier. Hvilken betydning kan algoritmer have for en diktator? og hvordan kan algoritmer styrke ytringsfriheden og den demokratiske udvikling?
-

Øvelse 3: Få kontrol over dine data

Algoritmer tilpasser vores søgeresultater og nyhedsfeeds på baggrund af de oplysninger eller data, der er tilgængelige om os. Dette omfatter både data, som vi bevidst har delt, og data, der er blevet genereret, uden at vi nødvendigvis er klar over det.

10 - 30 minutter | tilsluttet enhed

Vores relationer | Sociale medier | Algoritmer | Klasseværelset | Øvelse

Det er praktisk talt umuligt at få fuld kontrol over, hvilke data der deles om os online, selv hvis du logger ud for altid. Men alle kan gøre noget for at beskytte deres privatliv bedre. I denne øvelse gennemgår eleverne deres indstillinger for at få mere kontrol over, hvilke data de deler.

Formålet med øvelsen er:

- At finde ud af, hvordan data om eleverne deles online, ofte uden at de er klar over det.
- De får værktøjer til at tage mere kontrol over deres personlige oplysninger og være mere aktive, når det gælder om at beskytte og dele personlige oplysninger.

Få eleverne til at gennemgå deres indstillinger og indsamle oplysninger i en eller flere tjenester ud fra følgende instruktioner.

1. Ændr privatlivsindstillinger

Gennemgå privatlivsindstillingerne for alle dine tjenester. De findes normalt under "Indstillinger". Du kan f.eks. kontrollere, hvem der kan se, hvad du lægger op, og hvilke oplysninger du har givet tjenesten tilladelse til at dele med andre, f.eks. virksomheder.

2. Hvor meget ved virksomhederne om dig?

Besøg Google Dashboard for at se, hvilke oplysninger Google indsamler om dig. Tjek derefter, hvilke data Facebook har gemt om dig ved at gå til "Indstillinger" > "Download en kopi af dine Facebook-data". Tjek indstillingerne på andre platforme, du bruger, for at se, om du kan øge beskyttelsen af dine private data. Det er vigtigt, at du gør dette alene, så dine klassekammerater ikke kan se ting, der er private.

3. Log ud

Kontrollér, hvor mange tjenester du er logget ind på i forbindelse med denne øvelse. Log ud af dem, der ikke er nødvendige. Du begrænser mængden af personlige data, som du deler, ved ikke altid at være logget ind, når du surfer på nettet.

4. Slet cookies

Hvis det er muligt, skal du ikke acceptere cookies (nogle gange fungerer hjemmesiden og funktioner ikke så godt, hvis du ikke accepterer cookies). Slet dine cookies regelmæssigt. Du kan normalt gøre dette ved at gå til "cookie indstillinger" i den browser, du anvender.

Saml og opsummér i hele gruppen

Saml gruppen og bed om at få eksempler på, hvad eleverne har gjort og ændret. Er nogen blevet overrasket over oplysninger, som de er stødt på i forbindelse med deres arbejde, f.eks. oplysninger, som Facebook eller Google har indsamlet om dem?

Ekstra!

Giv dem gerne som hjemmeopgave at notere eventuelle ændringer i deres sociale netværk og/eller Google-søgning i løbet af en uge. Saml derefter gruppen igen, og lad dem sammenligne deres erfaringer.

Arbejdsark: Mig ifølge algoritmen

Hvem er du ifølge algoritmerne på dine sociale medier, streamingtjenester og andre platforme?

1. SOCIALE MEDIER

Bemærk typen af opdateringer, reklamer ogannoncørbetalte opdateringer/opslag.

Analyse

Hvad kan være årsagen til de forskellige emner i dit nyhedsfeed? Hvad har du læst, synes godt om, kigget på, søgt efter, som gør, at algoritmen tror, at du vil se dette? Spiller andre faktorer en rolle? Bopæl? Seneste køb? Hvor du har været på ferie?

Dig ifølge algoritmen

Beskriv kort, hvilken type person algoritmen tror, du er, og hvilke aspekter af dig den eventuelt har overset. Du kan også vælge at tegne et billede af den person, som du mener, at algoritmen "ser foran sig".

2. STREAMINGTJENESTE

Bemærk indholdet af anbefalinger, toplister og eventuelle reklamer.

Analyse

Hvorfor har algoritmen skabt netop disse toplister og anbefalinger? Hvad har du set/lyttet til? Har du klikket dig væk eller måske givet en anden et tip, hvilket får algoritmen til at tro, at du vil se/lytte til netop dette?